

B n tin có s m ng không? Ng i tin thì b o “Giày dép còn có s , hu ng gì con ng i.”



Ng i không tin, qu t i “M y th y t ng s có bi t đ c t ng lai b n thân m y th y không? Hay ch nói phét ki m ti n?” Ng i tin v i ng i không tin, cãi nhau, có bao gi ai ch u thua ai! Nay tôi xin k , m t chuy n v chính b n thân tôi, đ nh b n phán xét, r ng con ng i có s ph n hay không?

Ông n i tôi là ng i c u trào. Sách ch nho ông đ đ y m t t . Ông là ng i nghi n sách nên su t ngày c m quy n sách trên tay. Khi v h u, ông tôi làm th y thu c nam, thu c b c kiem c v n cho bà con chòm xóm trong các v quan hôn tang t . Ai b nh ho n đ n m i ông tôi b t m ch, h t thu c, ng i nào có ý xây đ ng gia đình cho con cháu cũng đ n nh ông tôi xem tu i có h p không, h u v n có khá không? Ho c có ng i thân v a qua đ i cũng đ n th nh ý v ngày gi đ ng quan, xem h ng m m . Ngay c khi sinh con, h cũng đ n nh ông tôi m t lá s đ bi t t ng lai đ a bé ra sao? Dĩ nhiên con cháu trong nhà, ông tôi đ u ch m cho m i ng i m t lá s , h ng i nào g p m t bi n c gi l n trong đ i, ông tôi l i đ m lá s đó ra ch ng minh. Ngay c chuy n b tôi m t tích, ông tôi cũng đã phân tích s n trong lá s c a b tôi nh ng không nói ra tr c mà thôi. B tôi là con út c a ông tôi, tôi l i là con út c a b tôi, là đ a cháu trai nh nh t trong gia đình nên trong nhà, tôi đ c coi nh ông hoàng con, mu n gì đ c n y. Th i Pháp thu c, b tôi làm “Jeunesse,” là làm vi c làng nhàng gì đó ty thanh niên, th thao c a th xã. Đ n th i kháng chi n ch ng Pháp, b tôi theo kháng chi n và m t tích. Khi kháng chi n bùng n thì m i ng i ph i tiêu th và t n c v vùng nông thôn, ít lâu sau h i c v l i thành ph . Đó là m t th tr n mi n bi n, cách Nha Trang không xa l m. Khi lên trung h c, tôi ra Nha Trang h c đ Nh và đ Nh t tr ng Võ Tánh, vì th tr n tôi không có tr ng trung h c đ nh c p.

Tr l i cái lá s c a tôi, ông tôi ch m r t k , nh ng hình nh có đ i u gì khác l nên th nh tho ng ông l i đ m ra chiêm nghi m, r i gi sách ra nghi n c u v i v tr m ngâm, suy t lung l m. H nghe ai có tài ch m t vi thì ông tôi l i đ m lá s c a tôi, tìm đ n, nh xem giùm, r i hai ng i l i bàn cãi, lý lu n r t sôi n i nh ng r t cu c cũng ch u thua, không bi t có tr c tr c ch nào mà tìm không ra?! S dĩ tôi bi t đ c nh th là vì m i l n có b n bè đ n, khi bàn chuy n sách v đ ng tây, kim c , ông tôi th ng đ m lá s c a tôi ra làm đ tài v s huy n bí c a v n

minh c c a ng i Tàu. Tôi v n không tin s m ng nên ch ng b n tâm. Đ n năm tôi lên trung h c thì ông tôi đã trên tám m i, tuy là ng i tri thiên m nh, nh ng ông tôi v n b n ch n, u t cho th ng cháu út, nên m t hôm, ông g i riêng tôi và b o “Ông đã ch m cho con m t lá s , theo nh lá s , sau n y, con có th làm đ n nh t ph m tri u đình, x a g i là t t ng, t ng qu c, nay thì t ra cũng làm th t ng chính ph , nh ng ông v n th y có s b t th ng nào đó trong lá s ?” Tôi đáp cho vui lòng ông tôi “Không th t ng thì b tr ng cũng đ c, ông đ ng lo cho con.” Ông tôi c i “Ng i ta nói, s ph n an bài, đâu có kèo nài, thêm b t đ c.” Tôi h i “Nh v y t ng lai c a con ra sao?” Ông tôi tr m ngâm “Cái s c a con thì luôn luôn đ c may m n, đi thi là ph i đ u, có đ p là làm n ngay, không ph i leo lên t ng c p b c m t. Gi ng nh th i Chi n Qu c bên Tàu, m y ông nho sĩ, t cùng đình nh y lên t ng qu c v y.

Nh ng lá s c a con có đ m m o nào đó mà ông v n ch a tìm ra. Dù sao thì c nhân có đ y “Đ c năng th ng s ” sau n y, con nên nh , ph i c mà gi cho v ng cái đ o c a ng i quân t ...” Tôi tò mò “Con th y, ch c n h c gi i là làm n. Ph i không ông?” Ông tôi i c i “Ng i x a nói r ng ‘Nh t m nh, nh v n, tam âm công, t phong th , ngũ đ c th ’... Ý là s ph n con ng i còn ph thu c r t nhi u vào m m và ph c đ c ông bà, t tiên đ i, ch còn chuy n h c hành, c cho l m mà không g p th i v n thì cũng ch là tên cu ng nho, m t sách mà thôi. X a nay có bi t bao ng i đ t mà làm nên s nghi p.” Chuy n đ t mà làm n, sau n y tôi m i th y, nh ng lúc đó tôi không tin, nh ng tôi v n h i đ t v chú ý i ông tôi đ y b o “V y nhà mình có âm công phong th gì không ông?” Ông tôi có v hào h ng l m “V m c âm công, phong th thì ông đang ti n hành đây. Ông đã tìm đ c m t cu c đ t r t t. Ông đã xây s n m t sinh ph n (huy t m), h ông nh m m t thì đem quan tài đ n đó, b xu ng, l p đ t i là xong, và c th mà ch cho đ n khi m ông k t phát...” M y hôm sau, ông tôi đ n tôi đi xem cu c đ t, là n i ông s yên gi c ngàn thu. Huy t m n m trên m t s n đ i, h ng ra bi n. Ông tôi r t vui khi gi i thích cho th ng cháu n i sáng giá c a ông nghe nào long ch u, h ph c ra sao, đ c bi t, huy t m n m ngay hàm c a con r ng, ch ch b o t ho c sóng th n, n c tràn lên, đ t s s p l , đ p lên m , v y là coi nh con r ng đã ng m mi ng i, lúc đó, con cháu m c s c mà phát v ng, phát t ng. Tôi làm nh chăm chú và thích thú l m đ ông tôi vui lòng ch s tin t ng ch ng có bao nhiêu.

T nh đ n l n, vi c đ y đ , h c hành c a anh ch em tôi trong nhà đ u do ông tôi lo. M tôi ph i buôn bán, làm ăn, không có thì gi , v l i bà r t th ng yêu, chịu chu ng chúng tôi, ch ng n ng l i bao gi nên khi ông tôi m t thì tôi nh ng a không c ng, m c s c lêu l ng, ch ng ai qu n lý đ c c c . Đi h c v là v t sách v , nhào ra sân đá banh, đá banh chán, xu ng sông t m. Bu i t i, ăn xong là xách cây đàn guitar đ n nhà m y đ a b n hát hò, rên r , n non m y bài hát mà Duy Khánh, Ch Linh th ng hát. Đ n khi đi thi tú tài m t thì trong b ng tôi không có m t ch đ làm “hành trang ng thí.” Sách v , t đ u niên h c cho đ n cu i năm, bài nào tôi cũng th y m i tinh! Con ng i khi g p khó khăn, không bi t gi i quy t cách nào m i nghĩ đ n nh ng đ ng vô hình, năn n c u xin quý v đó c u giúp. Tôi tuy không tin nh ng chuy n m h , nh ng s n có lá s t vi mà ông tôi ch m cho nên tôi giao trách nhi m thi c cho ông tôi đ m trách, dù ông tôi không còn trên cõi đ i n y n a. Tôi v n ti p t c l i bi ng, ti p t c ca hát m t cách vô t nh con “Ve s u kêu ve ve, su t mùa hè...” trong th ng ngôn c a ông La Fontaine. Nh ng

đ n nhà b n bè thì đ a nào cũng b n h c thi và cha m chúng th ng đ u i khéo tôi, nên tôi v nhà hát m t mình, đi cà l th t th u ngoài đ ng ph , đ n khuya, v nhà lãn ra ng ... Th c tâm, tôi cũng mu n h c nh b n bè, nh ng bài nhi u quá, h c sao cho xu ? Th là tôi đem t t c sách v , tài li u đ lên bàn th ông n i tôi, th p nhang r i quì xu ng, long tr ng kh n vái “Ông n i ch cho con bài nào s ra trong đ thi, con không có thì gi h c h t.” Khi ng ng lên, nhìn nh ông tôi, qu nhiên tôi th y hình nh ông tôi m m c i, v y là tôi yên tâm. M i môn h c, tôi l y quy n sách hay quy n v , vái ông tôi m y vái và gi ra, đ năm bài, theo ki u tình c và tôi ch h c có năm bài đó thôi. Môn h c nào tôi cũng làm nh th . V y mà đi thi, tôi trúng t , đ u bình th . B n bè thán ph c. Chúng bi t tôi đã đ t l i l i, mà đ u bình th , trong khi có nhi u đ a th c khuya đ y s m, h c ngày, h c đêm, m t mũi xanh lè vì m t ng mà v n r t!? Chúng th c m c, tôi phét lác “Sang năm, tú tài hai, tao s đ u t i u cho t i bây coi.” Năm sau, thi tú tài hai, tôi v n m ng đó mà làm. Tôi tin l s t vi c a ông tôi đã ch m cho tôi - thi đâu đ u đó - và tin nh t là ông tôi v n b bên tôi, phù h tôi, dù tôi không th y đ c ông. Thi tú tài hai g m hai đ t, đ u thi vi t m i vào thi v n đáp. Thi vi t thì tôi v n trúng t , nh ng thi v n đáp, môn v n v t, tôi b k t. S là, khi vào v n đáp, giám kh o th ng đ s n m t s câu h i trong h p nh , thí sinh b c trúng câu nào tr l i câu đó. Ông giám kh o môn v n v t n y nghe nói khó tính l m. L ng qu ng là ông ta đ u i ra và nói “Anh v h c l i, sang năm đi thi. Tôi cho anh không đi m.” Bu i sáng đó, tôi đ cho m y đ a vào thi tr c. Đ a nào thi xong, b c ra, m t cũng méo x o, khi n tôi m t tinh th n, b ng đánh lô tô, mi ng c l m b m kêu c u ông n i tôi phù h , đ trì. Tôi gi m y bài t ra coi l i, ki u nh t chín nhì bù. Đ n khi không còn đ a nào n a tôi m i rón rén b c vào. Ông giám kh o n y tr nh ng coi b h c ám. M t h m h m nh s p b p tai th ng thí sinh ng i đ i di n. Tôi trình th h c sinh, ông không thèm nhìn, ch tay vào cái h p nh đ ng câu h i. Tôi thò tay b c m t câu, m ra th y “T i sao ban đêm, không nên ng d i tàng cây?” Tôi trình câu h i cho ông ta. Ông ta b o “Nói đi!” Tôi l ng ng i! Câu h i, tôi nghĩ, không có trong sách v n v t ch đ ng nói trong nh ng bài t c a tôi. Trong đ u tôi, hoàn toàn không có m t chút ý ni m v chuy n đó, nó s ch bóc nh t gi y tr ng. Tôi bi t rõ là vong linh ông n i tôi đang ng i bên c nh, nh ng ch c ch n ông tôi cũng l c đ u, th dài vì vô ph ng! Th y tôi c ng i đ c ra, ông giám kh o l i nh c “Nói đi!” Tôi khi p quá, t nghĩ nên nói m t câu gì đó cho không khí b t căng th ng, ch h t v t thì ch c ch n tôi đã có s n r i.

B ng nhiên tôi liên h b n thân và nói “Th a th y, ban đêm không nên ng d i tàng cây, vì khi ng d y ng i u o i, khó ch u!” Ông ta ng ng lên nhìn tôi “Sao anh bi t?” Tôi ph n kh i “Th a th y, bu i t i, em th ng đem gh b ra sân ng , d i m y cây vú s a, sáng đ y, th y h i m t mỗi trong ng i.” Ông ta l i nhìn tôi, m t l nh tanh “Đây là khoa h c th c nghi m ch không ph i khoa h c huy n bí. Anh ph i ch ng minh b ng công th c đàng hoàng. Anh bi t khí c xi không? Anh bi t c t bô níc là gì không? Vi t công th c ra xem?” Tôi gãi đ u, c xi thì tôi vi t đ c, c đ n khí c t bô níc tôi cũng vi t đ c n a, nh ng công th c vi t th nào? Th y đã m m ý cho mà tôi v n ng i ng n ng nh ng i th t tình, ông giám kh o m to m t, ng c nhiên, có l nghĩ r ng ông đang g p ph i ng i ngoài hành tinh, gì cũng không bi t! Ông c m th h c sinh c a tôi lên, đó là cách đ u i l ch s . B ng nhiên ông nhìn vào th h c sinh và h i “Anh h c v n v t v i th y nào?” “Th a th y, em h c v i th y Đ ng Đen.” Nói xong tôi m i bi t mình h , bi t danh c a các th y cô là ch b n h c trò dùng v i nhau đ phân bi t th y cô n y v i th y cô khác, đây l i đem ra nói v i ông giám kh o c a mình, đúng là t i ph m h úy! Ông giám kh o trao tôi th h c sinh và b o “G p th y Đ ng thì th a v i th y là th y Bình g i l i thăm. Tôi cho

anh b y đi m. Còn ng i nào ngoài kia thì b o h vào ngay.
G n h t gi r i!" Tôi th a "Th a th y, em là ng i chót." Ông giám kh o nhìn i danh sách và
g t đ u. Tôi cúi chào ông ta và đi th t lùi ra kh i phòng. B n th t ng t ng xem, tôi nh m t
ng i đang b ãy xu ng h a ng c, đ i đ i b i a đ t, đầu đ n mà không th ch t đ c, r i
thình linh có ông Ph t, ông Thánh nào đó c u ra kh i h a ng c, còn cho lên thiên đ ng n a.
Tr c đó, ch ã năm phút thôi, tôi th y ông giám kh o sao ác ôn quá, ngay sau đó i th y ông ta
hi n t nh ông Ph t! S ng sao đâu! Tôi s ng đ n đ c t ng mình đang bay l l ng, t ng
nh mình n m m . Năm đó tôi đ u tú tài hai, mà đ u v t m i đã! Đúng nh ông tôi nói "Thi đâu
đ u đó!"

Cũng ch a hên b ng k thi vào tr ng Hành Chánh c a tôi sau n y. Tôi vào Sài Gòn h c Lu t
và h c c Văn Khoa n a. Sau th y tr ng Hành Chánh tuy n sinh viên ban Đ c S , tôi cũng
n p đ n, nghĩ r ng sau n y mình làm l n (?!), ph i thông th o lu t l và rành v hành chánh.
Mu n thi vào tr ng n y, t i thi u ph i bi t lu t Hi n Pháp. Bài bình lu n chính tr có đ đi m,
tr ng m i ch m đ n các môn thi khác. Vì tin t ng l s t vi c a mình nên tôi ch ã thêm đ ý
đ n chuy n bài v . M t bu i t i, đi coi xi nê v , ti n tay, tôi mua t báo Chính Lu n, v n m đ c
ch gi c ng . Khi gi trang trong, tôi th y bài lu t Hi n Pháp c a giáo s Nguy n Văn Bông.
Không bi t xui khi n sao, tôi i h c thu c bài báo n y, thu c t dàn bài đ n t ng ch m t. Qu
nhiên, m y hôm sau đi thi, tôi i trúng t , tuy đ thi có h i khác. B n nào h c khóa 14 ban Đ c
S , H c Vi n Qu c Gia Hành Chánh t còn nh rõ đ thi đó. Mà b n bi t thi vào tr ng Hành
Chánh khó c ã nào không? Năm tôi thi t ng s h n sáu nghìn sĩ t , chen nhau m t trăm ch
ng i, trong m t trăm ch đó l i u tiên l y m i sinh viên s c t c, m i sinh viên n , còn l i ch
có tám m i ch . N u tính t l thì còn khó h n thi ti n sĩ th i x a n a. Hên c ã đó b o sao tôi
không tin t ng vào lá s t vi c a mình đ c?

Sau b n năm đèn sách, tôi ra tr ng, nh ng h c đ t quá nên đ i s (đ ng chót). Khi ch n
nhi m s , m y đ a h c gi i ch n tr c, còn l i m y t nh kh ho cò gáy i mi n gi i tuy n và
trên cao nguyên cho m y th ng c m đèn đ , c nh tôi. Tôi v đ a ph ng lãnh m t ch c phó
qu n m t qu n mi n núi. Ng i trong qu n đ ng nhìn ra ch th y đ ng bào Th ng, nhìn xa
h n n a là núi cao r ng r m, th nh tho ng nghe v ng v ti ng máy bay, ti ng bom đ n... Vì tin
t ng l s t vi c a mình nên tôi không bao gi bu n chán. Tôi r t c n th n trong cu c s ng
cũng nh trong công v . Tôi đóng đ ng vai m t ông quan thanh liêm, luôn th ng yêu, giúp đ
đ ng bào trong qu n. Nói "ông quan thanh liêm" cho oai ch ch c phó qu n đâu có quy n hành
gì, h n n a b n tr chúng tôi đ u có lý t ng, ch nghĩ đ n hai ti ng tham nhũng đã x u h v i
m i ng i r i. Tôi còn nghiêm kh c v i chính mình. Tôi không bao gi nhìn đàn bà, con gái dù
các cô gái th ng đã đ p l i đ ng c tr n, căng c ng, nh n nh đi tr c m t. Tôi cũng không
r u chè, c b c bao gi . Ch ng ph i tôi thánh thi n gì, nh ng nghĩ đ n t ng lai sáng l n (!?)
tôi ch đ i mà đ cho b n đ i l p sau n y mang đ i t c a tôi ra mà bêu r u.

Th i gian trôi qua, tôi b t đ u s t ru t, không hi u ph i bao lâu n a tôi m i ng i vào cái gh t
t ng (th t ng)? N u c ã làm vi c n i h o lánh n y mãi, thiên h làm sao bi t tôi mà m i tôi
ra ch p chính?! R i thì tôi đ c l nh đi h c l p sĩ quan Th Đ c. Tôi r t hài lòng khi nghĩ r ng,
khi t t nghi p sĩ quan quân đ i, tôi là ng i "văn võ toàn tài," s không m c m khi (làm l n)

ph i ch huy m y ông t ng lãnh. Mãn khóa sĩ quan, tôi đ c tr v nhi m s cũ. T nh đi u tôi v làm tr ng ty công v tòa hành chánh t nh, là ty chuyên vi c qu n lý h s , đi u đ ng cán b , nhân viên trong t nh. Tôi nghĩ b máy huy n bí c a đ nh m nh b t đ u chuy n đ ng và con đ ng công danh, s nghi p c a tôi đã m ra m t cách thên thang đây r i. Không ng ng i ch a nóng đít í cái gh tr ng ty thì x y ra v s p ti m năm b y lăm, tôi ch y th ng m t m ch vô t i Sài Gòn r i chui vô cái r tù c i t o c a vi t c ng.

Khi có thông cáo t p trung c i t o, y ban quân qu n Sài Gòn ghi rõ là đem m t tháng ti n ăn. Ai cũng t ng h c t p m t tháng r i v nên hăng hái xin đi h c t p, chen nhau vô c ng (tù) đ n đ b đ i ph i b n súng đ gi tr t t . Đ n chi u h t gi , nhi u ng i í ngoài c ng, ch a vào k p, ph i tr i chi u n m ng , ch sáng mai đ c vô tù s m! N i trình đi n h c t p, c i t o là các tr ng h c Gia Long, Tr ng V ng, Don Bosco (?)..

Ai cũng t ng s h c í đó, không ng m y hôm sau, lúc n a khuya, b đ i d ng đ u d y, lùa ra xe t i, ch đi. Xe nào cũng có b đ i, sát khí đ ng đ ng, súng lăm lăm ch a vào m y c u ng y, khi n m y c u ch i v i. Xe t i tôi đ c đ a lên làng cô nhi Long Thành, có tên m i là tr i c i t o 15 NV. Tr c đây, làng cô nhi n y nuôi b n tr m côi, khi t i tôi lên thì b n tr bi n đầu m t c , có ì đã cho tan hàng. Tr i g m hai dãy nhà dài, m i dãy có sáu căn, gi ng nh sáu dãy tr ng h c. B n tù đ c nh t m i dãy kho ng trên ba trăm tù. Lúc đông nh t, c tr i có trên b n nghìn tù. Giai đo n đ u, tù đ c thông th , ăn xong thì làm b n t khai, nghĩa là khai gia ph ba đ i, khai làm ch c v gì cho M , Ng y, đã ph m t i ác gì v i cách m ng và nhân dân... Khai xong n p cho đ i tr ng, đ i tr ng (cũng là tù) n p cho nhà tr ng, nhà tr ng (cũng là tù) n p cho cán b qu n giáo ph trách. Ngoài vi c t khai còn lên h i tr ng nghe cán b ch i M , Ng y r i v làm thu ho ch, nghĩa là tù c i t o cũng ch i M , Ng y, càng gi ng cán b càng t t. Bu i t i thì h c hát, nh ng bài hát cách m ng, cũng ch i M , Ng y... M y c u ng y ng i hát say s a, t ng nh b n M , Ng y nào đâu ch không ph i mình! Hát bài “Chi c G y Tr ng S n,” bài “Bác đang cùng chúng cháu hành quân” cũng h h ng hát m t cách vô t , cũng cảm thù, cũng tình c m lai láng nh mình là b đ i, cán b vi t c ng v a chi m đ c mi n Nam và đang làm th t quân dân cán chính mi n Nam đ tr thù... M y tên tù n y đóng k ch, ra đi u ta đây giác ng cách m ng đ đánh ì a cán b coi tù, vì bi t ngoài c a nhà tù làm gì cũng có cán b rình. Đúng y bon, m t ì n b n tù chúng tôi hát bài “Gi i phóng mi n Nam,” đ n câu “Vùng lên, nhân dân mi n Nam anh hùng...” thì cán b Hai S , ph trách dãy A, thình lình xu t hi n ngoài c a, n t vào “Đ p, không đ c hát bài y n a. Mi n B c không anh hùng sao? C m hát. Ai hát bài y, tôi cùm đ u!”

Vào nhà tù, tôi ch ng h ng! T t ng, th t ng đầu ch ng th y mà làm th ng tù không bi t ngày nào ra? Kh n i, cán b c ng s n ì i b o “Ty Công V ” là công an, m t v , k t t i n ng, ðày ra B c cho chóng ch t.

Tháng đ u tiên trong tr i c i t o 15 NV đ c coi là th i s ng nh t trong đ i th ng tù c ng s n. Ăn u ng đã có nhà th u Ch L n lo, vì đã đóng m t tháng ti n ăn. B a nào cũng th t cá ngon mi ng, ì i s n căn tin, c u nào có ì n theo ti n thì mua cà phê, k o bánh... Bu i chi u kéo nhau ra bên hông nhà, n u cà phê, nhâm nhi, tán phét, t coi nh đi ngh hè m t tháng. Nhi u c u

còn bàn chuy n sau m t tháng v nhà s làm gì sinh s ng, vì cách m ng vô thì coi nh b th t nghi p!? Ngây th đ n th là cùng! Riêng tôi thì hoàn toàn th t v ng. Cái lá s mà ông tôi đã ch m cho tôi, tr c gi r t đúng, nay b ng nhiên l i x y ra chuy n k c c n y?

Trong tr i c i t o n y có r t nhi u tay rành t vi, đ u s . Nh ng ng i có h c mà nghiên c u m t v n đ , t t ph i r ng rãi, sâu s c l m. Th nên, nhân m t lúc các tay t t vi h p nhau sau hè, nói chuy n t ng s , tôi m i đem cái lá s c a tôi ra và th c m c. Ai cũng h i tôi có ch c là đúng ngày sinh, tháng đ , có đúng gi chào đ i c a tôi không? Sau khi xác nh n là đúng y trăm ph n trăm, h b m tay nh m y th y bói mù, có ng i đem t gi y ra, v ngang, v d c... R i ai cũng ng ra, lá s tôi qu có chuy n l ! H l i xúm nhau bàn t i bàn lui, cãi nhau nh m bò, cu i cùng m t ông h i tôi, t tr c đ n gi có đóng k ch, hát b i, c i l ng l n nào ch a? Có đóng vai th a t ng, t ng qu c, th t ng l n nào ch a? Tôi qu quy t là ch a. Ông ta b o, sau n y tôi nên theo gán hát và đóng vai th a t ng thì xu t s c l m. M t ông khác, l n tu i, h i tôi m t cách nghiêm trang “C u bi t hi n nay c u làm ch c v gì trong tr i n y?” Tôi b o “Tôi làm đ i tr ng.” “C u có bi t, đ i tay c u có nh ng ai không?” Tôi k tên m y ông tr i viên trong đ i tôi... Ông A, ông B, ông C... Ông ta l i h i “M y ông đó, vì sao vô đây c u có bi t không?” “Thì ông A làm th m phán, ông B làm dân bi u, ông C làm giám đ c nha...” Ông b n tù gi i thích “Th t ng ch làm x p ngành hành pháp thôi. Đây c u qu n lý c ba ngành hành pháp, l p pháp, t pháp, l n h n th t ng. V y là c u làm t ng qu c, t t ng đúng v i cái lá s c a c u r i, còn phần nà n gì n a!” Tôi n i xúng “Các ông đó đâu còn làm quan ch c gì?” “C u th y, thông báo t p trung c i t o t phó qu n đ n t ng th ng. H nh t ch c v vào đây ch có nh t tên A, tên B nào đâu. C u làm đ i tr ng, là làm x p m y quan ch c đó, v y c u không ph i t ng qu c thì làm gì?” C b n c i vang, nh ng tôi không c i. Cái th ng cha l c c t nào bên Tàu, ngày x a, đã ch i cho tôi m t cú đau đ i ng. Hay là con r ng ch a khép mi ng đ nu t ông tôi vô b ng cho con cháu phát v ng, phát t ng? Lúc đ u tôi nghĩ nh th , cho đ n khi b ãy ra B c tôi m i hoàn toàn th t v ng. Sau m t tháng, đã h t ti n ăn mà tù đã n p, chúng tôi b t đ u ăn “c m” tù đ hi u th nào là th ng tù c i t o c ng s n.

T tr i tù Long Thành, chúng tôi l n l t, m i đ a đ c lãnh m t cái bao b , nghe cán b b o đ đ ng v t đ ng cá nhân, nh ng có m y đ a l i b o đ có s n mà cho th ng tù vô bao b , th xu ng bi n cho mò tìm đ c nhanh g n, ho c khi ãy lên núi r ng, n u có bi n đ ng, c b t tù ng i vào bao b và b n ch t và khiêng b xu ng h , ti n vi c nhà n c, vì th c s , chúng tôi có đem gì theo đâu mà ph i dùng bao b ? Chúng tôi xu ng tàu th y, ra mi n B c. Lúc lên b , b đ ng bào đ ng ch s n m ng nhi c và ném đá n a, nh ng khi tù lên vùng r ng núi, đi lao đ ng, g p đ ng bào h l i b o “Nhân dân mi n B c ch các ông ra gi i phóng, không ng các ông ra làm th ng tù!” Tôi ch ng bao gi đ ý đ n nh ng chuy n đó, cũng ch ng suy nghĩ, lo l ng cho t ng lai b n thân. Nh ng có đ i u l là đi đ n tr i tù nào, tôi cũng b cán b ch đ nh làm đ i tr ng, t ch i có th b gán cho t i ngoan c và b cùm cùm nên, mà đ i quy n tôi, bao gi cũng là các ông, tr c đây là quan l n trong các ngành hành pháp, t pháp, l p pháp... đ c . G n m i năm tù, tôi đ c th v . Sài Gòn, tôi đ p xích lô, bán vé s , s a xe đ p... s ng qua ngày. Tôi c quên cái lá s t vi c a mình, tôi cũng r t c nh giác, tuy t đ i không bao gi thay m t cho ai, không tr ng toán, t tr ng nào c . Tôi s ng m t mình, và cũng nghĩ r ng cái lá s t vi c a tôi ch là nh ng chuy n r c r i mà m y chú ba tàu đ t ra m c đích l a ph nh, đ a n t nh ng ng i ngu đ t, kém hi u bi t đ ki m ti n mà thôi.

Th r i có v HO, tù đ c đi M . Tôi nghĩ, gi i l m tôi làm th ng cu ly. Ti ng tây, ti ng u tôi nói

nh th ng ng ng thì ch huy đ c ai, nên tôi yên trí. Th tr n tôi , thu c vùng Đông B c Hoa K , tuy không đông l m nh ng r t xô b . Đ th ng i. Da đen cũng có, M cũng có, Á Châu cũng có. L n x n, bát cháo. Tôi t trong m t chúng c đ ng ng i Vi t, đ b n, nhi u t đoan xã h i. Tr m c p, hút xách, đánh l n... ngày nào cũng x y ra. Đ u xe, khóa c n th n, nh ng chúng th y trong xe có gì v a ý là đ p ki ng xe, l y đi. Đôi khi chúng ăn c p xe đ ch nh ng th qu c c m nh xì ke, súng đ n ho c đ đi ăn c p, b t cóc... Nhà có con gái, khuya chúng đ p c a ki ng vô mò con ng i ta, b n nh la lên, cha m ch y ra, m đèn, chúng ngang nhiên m c a chính đi ra, ch ng ai dám làm gì vì s chúng tr thù. B n chúng cùng s c t c v i nhau thì m c k , nh ng vì ng i Vi t hi n lạnh, chúng qu y luôn c ng i Vi t. Th y th tôi n i xùng, v n đ ng đ ng bào ng i Vi t t ch c thành m t c ng đ ng nh , có gì binh v c, giúp đ nhau. B n b t l ng đ ng đ n ng i Vi t là t t c đ ng lòng ch ng tr ho c g i c nh sát đ n ch t n m t. K t qu là t đó, chúng ch a ng i Vi t, không qu y phá n a. Các chúng c quanh đ y, ng i Vi t cũng theo g ng mà đoàn k t i.

R i nhân nh ng đ p l T t, c ng đ ng ng i Vi t h p nhau t ch c ch T t, t ch c các ngày k ni m truy n th ng... Sau cùng thành l p m t c ng đ ng l n, b u c H i Đ ng Qu n Tr r i b u Ban Ch p Hành, xin gi y phép l p h i đ đ t cách liên l c v i chính quy n đ a ph ng. Đ n đây thì tôi t đ ng rút lui. Tôi không mu n đ i di n hay ch huy ai c . Tôi ngán ch c t c l m r i, th ch c t c “o” nh đ i tr ng, t tr ng trong tù. Nh ng nhi u ng i l i tín nhi m tôi, h n n tôi tham gia H i Đ ng Qu n Tr vì bi t tôi r t nhi t tâm v i đ ng bào. Tôi c n nh mu n gây l n, h v n c n n , tôi đành ch p nh n, c nghĩ mình s không đ n h p, không làm gì c t t h s chán, th nên, khi h b u tôi vào Ban Ch p Hành, tôi cũng không ph n đ i. Nh ng r i vì m t nguyên nhân mà tôi l i bon chen, c cho đ c ch c ch t ch Ban Ch p Hành. S là trong Ban Ch p Hành có m t ng i đ p. V i ng i khác, có l cô không đ p l m nh ng v i tôi, ch m i th y là đã ng ng i ra, h n v a l l ng đầu trên mây xanh! Ng i đ p có đôi m t và chi c mi ng đúng là “đ p không th t !” M t cô m t mí, khi cô c i thì nh nh m l i, nh ng đ i hai làn mi đó là c “m t h n c mùa thu” long lanh, n u tôi đ c cô nhìn và c i thì tôi “ch t mê ch t m t,” m t c th n ra, ai cũng th y rõ. Th là t “l n đ u g p g” hình nh cô, gi ng nói, đôi m t, n c i c a cô c hi n ra rõ r t trong đ u tôi, khi n b ng đ tôi c l n x n, lúc nào cũng náo n c mu n g p đ c cô. Nói theo văn ch ng là tôi yêu cô, yêu theo ki u m i tình đ u! S đ m y ông bà m i cô ta vào h i vì cô ta rành ti ng Anh, tr c đây, khi còn i Vi t Nam, cô là giáo s Anh Văn, h n n a cô r t thi n chí. M y ng i đi HO qua đ u đ c cô giúp đ , h ng đ n đi xin tr c p, xin vi c...

Cô đ c b u làm phó ch t ch ngo i v , lo liên h v i chính quy n và các c ng đ ng b n. Cô còn đ c thân, là con gái c a m t ông trung tá, gia đình cô có m t nhà hàng, r t đông khách. Ban ngày h i v ng khách nên cô có thì gi lo vi c c ng đ ng. T khi lên ch c ch t ch, tôi xin th ng x p trong ti m (tôi làm cu li, sai gì làm n y) làm bu i t i đ có đ p cùng cô làm chuy n thiên h . Ch ng i n y đi khám b nh, đ a ng i khác đi xin vi c, xin tr c p... Đi đâu tôi cũng n n cô đi theo, vì n lí do là không rành ti ng M . Cô thì lúc nào cũng vui v , nh ng khi ch có mình tôi v i cô trên xe, cô l i nghiêm trang, m t luôn nhìn phía tr c, không c i khi tôi pha trò! Coi b cô không có c m tình v i tôi, nh ng khi đã yêu thì k sá gì chuy n có đ c yêu l i

hay không! “Ai chỉ n th ng mà không h gian kh ? Nghĩa là c nhào đ i vô mà t tình, không đ c thì cũng ch ch t ai.” Nghĩ th nên tôi tìm đ p cho cô bi t tình c m c a tôi đ i v i cô.



Nh ng ph i làm cách nào mà n u cô có c m tình v i tôi, cô s hi u ngay, ng c l i cô s nghĩ r ng chuy n đó không liên can đ n cô. Nghĩ mãi tôi m i sáng tác ra đ c m t chuy n tình đ tìm cách k cho cô nghe. Th ng thì sáng nào tôi cũng đ n nhà hàng c a gia đình cô đ u ng m t ly cà phê. Cô mang cà phê ra cho tôi, ng i đ i di n, nói vài câu xã giao ho c bàn đ n chuy n c ng đ ng, đ m i phút cô m i đ ng lên, vào bên trong lo vi c b p núc. M t l n tôi đ ngh cô ng i nán l i đ nghe tôi “k chuy n n y, hay l m!” Cô t i c i ng i xu ng. Tôi k v n t t “Cô có còn nh , tu n tr c tôi và cô ra phi tr ng đón m t gia đình HO, g m năm ng i, trong đó có m t cô gái đ p và có duyên đ n đ tôi m i g p mà đã đem lòng th ng yêu. Cô ta có đôi m t lá rằm, mi ng lúm đ ng ti n, nói năng đ u dàng, vui v . Tôi th ng g p cô ta mà không bi t làm cách nào đ t tình. Yêu th m cũng đ c nh ng r i cô y l y ch ng thì có l tôi s chán đ i ho c thành ng i điên m t. Theo ý ki n cô, tôi ph i làm gì cho cô y hi u đ c tình tôi? Tôi có nên nói ra cho cô y bi t không?”

Cô l ng yên m t lúc r i nói “Chuy n tình yêu c a anh, anh nên h i m t ng i đàn ông khác, b n ph n chúng tôi làm sao có ý ki n đ c, h n n a, ph i g p g cô gái đó m i bi t đ c ý nghĩ c a cô ta...” Nói xong cô đ ng lên. Tôi không hi u cô có bi t l i t tình gián ti p đó c a tôi không, nh ng sáng hôm sau, tôi đ n nhà hàng c a gia đình cô u ng cà phê, cô không ra ti p. Tôi đoán cô không a tôi, không mu n b tôi làm phi n. Tôi bu n chán quá, th y đ i vô v , và cô ta, trong đ u tôi, cô v n còn đ p nh ng r t xa l , đ n đ tôi ng ng, không dám g p cô. Công vi c đón ti p, giúp đ đ ng h ng m i đ n x M , chúng tôi cũng đi chung nh ng tôi không c m th y háng hái chút nào, cô ng i bên c nh mà nh ng ng i ch a g p l n nào. Nhi u khi tôi đi m t mình, không r cô đi theo. Tôi có ý đ nh sang ti u bang khác.

Cái Ban Ch p Hành C ng Đ ng, th y thì đ các y viên, năm b y ng i, nh ng công vi c, h giao h t cho hai đ a tôi r i l n đầu m t tiêu. Tr c đây, tôi bon chen cho đ c cái ch c ch t ch là đ đ c đ p g p ng i đ p, nay thì tôi đã chán r i, mu n rút lui. Th nên nhân đ p Vi t C ng đ a m y ca sĩ tân nh c, c nh c qua Mi n Đông n c M làm công tác văn hóa v n, c H i Đ ng Qu n Tr v i Ban Ch p Hành h p l i, tìm cách t y chay. Bu i h p có v sô n i l m. Lên k ho ch, ch ng trình r t k l ng, nh ng cu i cùng l i giao cho Ban Ch p Hành làm c ! Tôi

h p m i ng i đ phân công. M y ông trong ban ch p hành l i giao c cho hai đ a tôi. Tôi quy t li t ph n đ i thì các v đó l i c i “T i tôi bi t anh quá mà! Lúc trong tù, tr c di n v i cai tù, anh còn thành công, bây gi v n đ ng đ ng bào không đ n coi hát c a v n c ng vi t c ng, là chuy n nh ...” Tôi ng c nhiên “Sao quý v bi t tôi đi tù c i t o?” Các ông y nhao nhao lên “Anh quên t i n y, ch bi t có ng i đ p thôi, ch t i n y v n còn nh anh. Đi chung m t chuy n bao b (Tù b ã ã ra B c, đ c phát bao b), ra ngoài B c, đi đâu anh cũng làm đ i tr ng t i n y.” Lúc đó nhìn k , tôi m i nh , đó là m y ông b n tù ngày tr c, th i gian quá lâu, h n m i năm r i, các ông y qua M l i thay đ i, nên không nh n ra, v l i, có ng i đ p bên c nh thì tôi ch ng nhìn th y ai khác n a!

L i m y ngài quan l n, hành pháp, l p pháp, t pháp... ngày x a! Và tôi v n l i làm x p h ! Tôi đâu khác gì quan t t ng? Lúc trong tù tôi không dám t ch c, nh ng ngoài đ i, x M , tôi ch c n nói “bye!” m t ti ng là xong ngay. Tr c kia thì cho r ng s m nh an bài, nay tôi c i s m nh đ xem cái ch c t t ng có còn theo làm phi n tôi n a hay không? Còn m y v quan quy n n y, tr c gi c b t bí tôi, gài tôi vào v i ng i đ p đ tôi ph i làm ch t ch, thì nay tôi s ch i l i h . Tôi s qua ti u bang khác, đ xem con r n m t đ u c a qu y ra sao? Th nên tôi v n vui v s p x p công vi c, kêu g i quý v y ti p tay, liên h v i các h i đoàn b n cùng phát đ ng chi n đ ch thêm r m r , hi u qu . Đ đ nh xong v n y tôi s “l ng l ra đi v i m t qu tim n ng tr u bu n phi n!” Chi u hôm đó, h p xong, tôi xin cô phó ch t ch, ng i đ p c a tôi, nán l i ít phút đ bàn công chuy n. Tôi vào đ ngay “Cô th y nhi m v c a ch t ch ban ch p hành có khó khăn, v t v gì không?” Cô nhìn tôi dò xét “Tôi th y anh gi i quy t chuy n gì cũng n th a c , nên nghĩ là không khó khăn bao nhiêu.” Tôi h i “Th cô có th thay tôi làm ch t ch đ c không? Tôi th y cô đã có ít nhi u kinh nghi m trong nhi m v n y.” Cô ng c nhiên “Anh đ nh làm gì mà trao nhi m v n y cho tôi?” Tôi nói “Tôi s p đi ti u bang khác.” “Vì sao v y? Có ai làm phi n anh? Hay là vì cô gái mà anh đã k cho tôi nghe?” Tôi làm ra v suy t “Đúng r i, tôi th t tình cô ta nên mu n đi xa... Tôi hi v ng, cô làm ch t ch, s đ c m i ng i giúp đ ...” Cô l c đ u “Tôi không mu n ch c v gì c . Tôi ch mu n giúp đ đ ng bào trong lúc m i đ n x M xa l , đ h n đ nh cu c s ng trong giai đ o n đ u mà thôi...” Tôi đành nói “Thôi đ c, tôi s tính sau. Dù sao thì tôi cũng nh t quy t đi kh i n i n y. ã đây, lúc đ u thì vui nh ng bây gi tôi chán r i. Tôi có ng i b n ti u bang khác, h n đã xin s n cho tôi m t vi c làm ã đó.”

Lúc đ ng lên cô c i h i “Sao l i rày anh không đ n u ng cà phê n a? Không có ti n thì tôi cho ghi s .” Tôi cũng c i b o “Khi th t tình thì đ n đâu cũng ch ng th y vui, u ng cà phê cũng h t ngon. Nh ng sáng mai tôi s đ n, th ng th c cà phê do cô pha l n cu i tr c khi lên đ ng.” Sáng hôm sau tôi đ n nhà hàng c a cô. Cô đích thân mang cà phê ra cho tôi còn ng i đ i di n, c i nói vui v “Tôi mang đ n anh m t tin vui đây.” Tôi nghi ng “Đang r u thúi ru t, vui gì n i!” “Vui ch ! Nh th n y. Tôi có đ n nhà cô gái mà anh tr ng cây si. Ph i đó là cô Bé Ni không? Tôi h i “Bé có th ng chú Vy không?” Cô bé tr l i “Đ th ng!” Tôi h i “Th ng nhi u hay ít?” Cô bé nói “Đ th ng nhi u!” V y anh v a lòng ch a? Bây gi h t th t tình r i ph i không?” Tôi kêu lên “Tr i đ t! Cái con bé năm tu i đó thì tôi làm sao th t tình đ c!?” Cô nhìn tôi hóm h nh “Chính anh nói yêu cô ta. B cô ta t ch i, anh th t tình, đòi đi n i khác. Nay tôi h i l i, cô ta nói th ng anh nhi u thì anh còn đi đâu n a?” Tôi l c đ u, v a chán v a ng ng “Đó là tôi nói ví đ

v y thôi ch tôi yêu ng i khác, nh ng cô ta không a tôi nên tôi...” Cô nhìn tôi đăm đăm nh ch đ i. Tôi không dám nhìn cô, nh ng bi t r ng lúc đó mà tôi không nói thì không còn đ p nào khác n a “Bây gi , tôi s p đi ti u bang khác nên tôi li u m ng. Cô có ghét tôi, khinh tôi, cũng không làm gì đ c. Hôm tr c tôi nói quanh co nh th , ch th c ra tôi mu n nói là tôi yêu cô. Nh ng tôi bi t cô không a tôi, mà tôi không nói, c đ trong b ng, m c, không ch u đ c. Bây gi nói xong r i... Ch xin cô đ ng cho ai bi t lý do tôi đi ti u bang khác. Tôi xin i cô n u tình yêu c a tôi làm cho cô b c mình...” Cô cúi xu ng, ch m ngón tay vào li n c, v linh tinh trên bàn, m t lúc m i nói “Ai cũng i n c r i, đâu còn con nít mà ph i nói quanh. N u anh có t tình v i em mà em không đáp i thì có gì x u h cho anh đâu? T cách anh đàng hoàng, i có lòng v tha, yêu th ng đ ng bào... Ai cũng m n ph c anh. Hôm tr c, nghe anh nói, lúc đ u em t ng anh nói th t, c t h i. Có cô nào m t lá răm, mi ng núm đ ng ti n gi ng mình? Em đi tìm gia đình HO m i qua, thì ch có con bé Ni. Em bi t ngay là anh mu n nói v em. Em c m đ ng i m, nh ng ng ng quá, v a mu n g p anh v a s anh...”

Bao năm nay, quý ngài “c u” quan i n đó v n c b u tôi làm ch t ch, làm x p h . H ki m phi u, th y tôi đ c c , làm gì h cũng hô lên “Hoan hô ch t ch gia đình tr !” Ch vì v tôi v n i là cô phó ch t ch ngo i v năm nào.

Bây gi thì m i b n cho bi t ý ki n “Con ng i có s m ng không?”